Universitetet i Stavanger

KANDIDAT

2116

PRØVE

SAM505 1 Risiko og samfunnssikkerhet

Emnekode	SAM505
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	13.12.2022 08:00
Sluttid	13.12.2022 13:00
Sensurfrist	03.01.2023 22:59
PDF opprettet	27.10.2023 08:43

Introduksjon

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Forside - SAM505 - 2022 høst	Informasjon eller ressurser
i	Karakterskala	Informasjon eller ressurser
i	Informasjon om eksamen	Informasjon eller ressurser

Seksjon A

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Risk governance modellen	Langsvar
2	HRO NAT	Langsvar

Seksjon B

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
3	Risikobegrepet	Langsvar
4	Perspektiver	Langsvar

Seksjon A

Oppgavesettet består av to seksjoner, seksjon A og B. Kandidaten skal velge en av seksjonene, og besvare begge oppgaver i valgt seksjon.

1 Risk governance modellen

Gjør rede for hovedtrekkene i Risk Governance modellen. Drøft hvordan safety og security forståes i modellen.

Skriv ditt svar her

Ord: 0

2 HRO NAT

Gjør kort rede for High Reliability Organisations (HRO) og Normal Accident Theory (NAT). Drøft på hvilken måte de to organisatoriske risikoteoriene (HRO & NAT) kan utnyttes og integreres i Risk Governance modellen. Begrunn svaret!

Skriv ditt svar her

Ord: 0

Seksjon B

Oppgavesettet består av to seksjoner, seksjon A og B. Kandidaten skal velge en av seksjonene, og besvare begge oppgaver i valgt seksjon.

3 Risikobegrepet

Forklar hvordan risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger i samfunnsvitenskapelige teorier. Drøft deretter hvordan risikobegrepet kan forståes ulikt i safety og security sammenhenger.

Skriv ditt svar her

Vi mennesker tar gjennom hver dag ulike valg som er påvirket av usikkerhet, som medfører at risiko er et tilnærmet konstant innslag i dagliglivet. Det er imidlertid svært forskjellige måter å forstå risiko på ut ifra hvilket standpunkt man har, og man kan til og med si at måten man fortolker risiko på er avhengig av hvilket verdenssyn man har. Jeg skal i denne oppgaven forklare hvordan risikobegrepet har ulike betydninger og fortolkninger med utgangspunkt i noen av de vanligste samfunnsvitenskapelige teoriene.

Først og fremst skiller man gjerne mellom tre hovedretninger; realisme, svak konstruktivisme og sterk konstruktivisme. I det realistiske perspektivet ser man verden og forstår risiko som noe helt objektivt, som kan måles og karakteriserer uavhengig av mennesker. Her finner man også det sosio-økonomiske perspektivet, som er forenlig med risikodefinisjonen risiko = sannsynlighet*konsekvens. Man forsøker med andre ord å kvantifisere risiko gjennom målbare tall og forventet verdi. Samtidig anerkjenner realismen menneskelige fortolkningsrammer i form av blant annet kognitive heuristikker. Det er i denne sammenheng viktig å være klar over at alle analyser og resultater uansett vil produseres av mennesker, og det vil derfor være helt umulig å skaffe helt verdifrie og nøytrale analyser og verdier. Sterk konstruktivisme kan ses på som antonymet til realismen hvor man sier at ingenting er risiko i seg selv. Her er tanken at risiko ikke kan forstås uten å ta mentale, kulturelle og politiske perspektiver i betrakting. Risiko kan her med andre ord ikke forstås uten å betrakte mennesker og det sosiale perspektiver.

Svak konstruktivisme er teorien som har evnet å kombinere de to ovennevnte perspektivene gjennom å akseptere at risiko er objektivt, men at det også vanskelig lar seg gjøre å forstå uten å inkludere de menneskelige og sosiale betraktningene. Man kan med det ovennevnte si at dette synet bestrider at risiko er en objektiv verdenstiltand fordi den må forstås i relasjon til den aktuelle aktiviteten man står overfor og de aktuelle menneskene som er involvert i hver enkelt prosess. Det er innenfor denne retningen at man finner Aven, Renn og Rosa sin definisjon på risiko: risiko referer til usikkerhet om og alvorlighet av hendelser og konsekvenser (eller resultater) med hensyn til noe mennesket verdsetter. Usikkerhet referer til usikkerheten om konsekvenser og hendelser, i relasjon til alvorligheten av aktiviteten. Alvorligheten referer til noe mennesker verdsetter og er noe som i hovedsak kan måles i intensitet, omfang, størrelse osv. Økonomi, liv og helse osv. eksemplifiserer mulige måter man kan måle alvorligheten.

Dette synet søker på et vis å unngå begge ytterkantene i form av den naive realismen hvor risiko utelukkende ses på som en objektiv verdi og at risiko kun forstås som resultater av makt og sosiale interesser. Det forsøker også å fokusere på usikkerhet fremfor sannsynlighet, da man mener at man må se forbi forventede verdier dersom man fullt ut skal kunne forstå risikobegrepet. I tillegg fokuserer den på berørte interesser fremfor konsekvenser. Det er også viktig å presisere at risiko i denne sammenheng ikke utelukkende er begrenset til å omhandle negative utfall, da risiko like gjerne kan reflektere ønskede som uønskede resultater.

Innenfor den svake konstruktivismen finner man også den anerkjente Risk Governance-modellen, som jeg vil komme tilbake til i neste oppgave. Risiko kan også forstås som enkle, kompliserte, usikre og tvetydige, men også her henviser jeg til neste oppgave.

Som definisjonen til Aven, Renn og Rosa antyder forutsetter risikobegrepet at det er snakk om noe mennesket verdsetter. I denne sammenheng kan risiko forstås som sammenhengen mellom verdi, sårbarhet og trusler, også kjent som trefaktormodellen, som gjør seg aktuell i relasjon til hva mennesker verdsetter for å rette søkelys mot hvilke verdier man ønsker å beskytte i den aktuelle casen.

En annen samfunnsvitenskapelig teori går under begrepet governmentality. Beck forstår i denne sammenheng risiko som sosialt konstruert. Det Beck forsøker å belyse er hvordan myndigheter styrer risiko i ulike retninger uten at de faktisk styrer den, altså uten at de gir direkte føringer eller pålegger noen å handle på den ene eller andre måten. Governmentality handler om hvordan ulike signaler fra ulike hold kan få folk til å samlet trekke i bestemte retninger. Her kan det ekesmpelvis vises til beredskapsuka, hvor myndighetene kan spille på den motivasjonen som allerede ligger i befolkningen som konstruerer "sannheter" om hva som er riktig og galt. En viktig faktor er inkluderingen av en viss grad av negativ motivasjon i tillegg som skaper motivasjonen blant befolkningen til å faktisk ta tak og gjøre noe med risikoen.

Dette kan illustreres gjennom barsel. Her blir eksempelvis et tema umiddelbart hvordan man fortest kan bli gravid. Videre blir tema hva som er farlig for fosteret og hva man bør gjøre. Man tilpasser i forlengelsen av dette adferden og vanene i relasjon til å slutte å drikke alkohol, slutte å røyke osv. Mødrene søker aktivt etter kunnskap om graviditeten og oppsøker derfor jevnlig legeapparatet for kontroll, kjøper seg bøker for å tilegne seg kunnskap, melder seg på ulike kurs osv. Man blir som gravid på et vis omringet av kontroll- og hjelpeapparater. Dette viser en rekke perspektiver på hvordan myndighetene legger opp til at gravide skal føle at de tar egne valg knyttet til barsel, men at mange av handlingene egentlig bare er et resultat av mynidhetenes "usynlige" styring.

Et annet eksempel er røyking og røykeloven. Gjennom røykeloven bidrar man til stigmatisering og grupperinger mellom de som røyker og de som ikke røyker. Man bruker virkemidler i form av reklame på røykepakken som sier "røyking dreper", pris, tilgjengelighet osv. De som røyker kan til og med bli møtt med sterk motstand og misnøye ved at de som ikke røykere kan bli forbannet dersom man tenner en røyk i nærheten av andre. Dette viser myndighetenes innsats og forsøk på å oppnå den adferden de ønsker - nemlig at flere skal slutte å røyke.

Som tidligere nevnt kan også egenberedskapskampanjen benyttes som eksempel fordi den inneholdt klassiske slagord som "vær beredt" osv. Den forsøker å benytte slike moraliserende slagord som skal få folk til å handle, fordi det vil spare staten og myndighetene penger og ressurser dersom folk tar ansvar for egen beredskap og er forberedt på kriser.

Et annet samfunnsvitenkapelig perspektiv finner man gjennom Luhmann, som mener ar risiko må forstås med bakgrunn i de ulike systemene i samfunnet. Han mener at det moderne samfunnet har en tendens til å skape grupperinger basert på egen oppfattelse av ulike verdier og syn, og at risiko derfor vil være relativt avhengig av hvilken gruppe du "tilhører". Poenget hans er at det som anses som en risiko i den ene gruppen ikke nødvendigvis blir ansett som en risiko e den andre gruppen.

Safety/security

Herfra kommer jeg til å gå over til denne oppgavens del to knyttet til hvordan risikobegrepet kan forstås forskjellig i safety- og security sammenhenger.

Safety hendelser kan eksempelvis forstås som naturkatastrofer eller industriulykker. Security-hendelser kan defineres som den opplevde eller faktiske evnen til å forberede seg, tilpasse seg, motstå eller unngå farer og ulykker forårsaket av menneskelige bevisste, ondsinnede og villede handlinger. Eksempler på security hendelser er terror, hacking osv. Begge sammenhengene innehar imidlertid elementet knyttet til intensjon, men det viktigste skillet

mellom dem går på den ondsinnede og bevisste intensjonen om å forårsake ulykke og skader, som man finner i security. Enkelt forklart kan man si at safety handler om å føle seg trygg, mens security handler om å forsvare seg.

En distinkt forskjell mellom hvordan risiko kan forstås i disse sammenhengene er at safety-hendelser svært ofte er kjente farer og risikoer som er relativt lette å avdekke. Samtidig er det ofte knyttet lav grad av usikkerhet til safety-hendelser, som gjør at man ofte tilnærmer oss denne typen risiko med en mer kvantitativ tilnærming. Det er med andre ord mer relevant med en teknisk/sosio-økonomisk tilnærming fordi risikoen her ofte er godt kjent og lar seg kvantifisere i en forventet verdi basert på kjent data. Security-hendelser er derimot ofte preget av usikkerhet, som gjør at kvalitative tilnærminger ofte gjør seg mer relevant. Her er usikkerheten gjerne knyttet til hva som vil bli angrepet, hvordan et angrep vil se ut, når angrepet vil skje, hvem som vil angripe osv. Det er også slik at security-hendelser/risikoer gjør seg relevant på ulike nivå. På et organisatorisk nivå er sikkerhetskultur et relevant aspekt, men dersom trusselen er på nasjonalt nivå er beskyttelse av de territorielle grensene mer relevante aspekter.

Mange hevder også at risikobegrepet i større grad relaterer til folks følelser i security-sammenhenger. For eksempel er terror noe som skaper stor frykt blant befolkningen, som igjen fører til at befolkningen ser på det som utrolig viktig å rette fokus mot dette, sammenlignet med andre risikoer, selv om det er andre risikoer som er vesentlig mer sannsynlig å bli utsatt for enn terror. Flere mener i denne sammenhengen at det ofte ikke foreligger en logisk sammenheng mellom sannsynlighet for risiko og tiltakene som implementeres og prioriteres.

I forlengelsen av dette kan safety og security også utfylle hverandre. La oss si at en organisasjon har opplevd en security-hendelse i form av at deler av IKT-systemet har blitt hacket. Organisasjonen bestemmer seg derfor for å øke IKT-sikkerheten gjennom å implementere en ny ordning hvor alle ansatte må skifte passord en gang i måneden. Reaksjonen blant enkelte ansatte kan da være at de blir forbannet fordi det skaper merarbeid, de glemmer passordet sitt regelmessig og må ringe IKT-tjenesten for å ordne opp i det. På toppen av alt er det kanskje vanskelig å få tak i IKT-desken som fører til enda mer frustrasjon. Dette fører til at jeg ikke gidder å endre passordet og bare fortsetter som før. Andre vil derimot tolke dette som at det er vanskelig for den datakriminelle å hacke systemet (security) fordi organisasjonen har en så god sikkerhetskultur (safety). Dersom jeg velger å bevisst ikke endre passordet mitt er dette en safety-risiko, ikke security-risiko. Men dersom jeg deler passordet mitt med en bekjent i den hensikt å skade mitt eget selskap er dette en security-risiko.

Dette illustrer også hvor forskjellig man må tilnærme seg risikobegrepet i safety- og security sammenhenger, da man fra et sikkerhetsperspektiv må tenke forsvar på forskjellige måter. Der det gjerne fremstår relativt ukomplisert å sette inn passende tiltak i safety-sammenheng fordi risikoen er ukomplisert, må man i security-sammenheng også tenke på at man har en strategisk angriper som har intensjon om å skape ulykker og skader. Med bakgrunn i dette må man gjerne forstå og tilnærme seg risikobegrepet i safety med mer hemmelighold for å unngå at en potensiell angriper får informasjon om hvilke sårbare punkter som kan angripes. Security-risiko relaterer i denne sammenheng ofte til organisasjons-tenkning og Reason sitt perspektiv, og illustrer tydelig hvor forskjellig risikobegrepet kan forstås i safety- og security hendelser fra et organisatorisk perspektiv.

Fra et organisatorisk perspektiv må risikobegrepet som hovedregel i safety-sammenhenger forstås gjennom det Reason kaller forsvar-i-dybden og sikkerhetsbarrierer, noe Reason illustrerer gjennom "swiss-cheese model". Modellen er relativt enkel og illustrer i denne sammenheng hvordan et angrep kan penetrere gjennom hele forsvaret og påføre tap, hvor de relevante faktorene er mennesker, teknologi og organisasjonen. Hovedpoenget med modellen er at de ulike sikkerhetsbarrierene vil ha ulike sårbarheter, og at man derfor bør ha tilstrekkelig

grad av barrierer, både myke og harde, for å være mest mulig forberedt på å kunne forsvare og motstå angrep eller farer. Hardt forsvar relaterer til alarmer ol., mens mykt relaterer til lovgivning, kultur ol. Innenfor denne tematikken finnes det imidlertid også motsatser, for eksempel gjennom Perrow som sier at flere sikkerhetsbarrierer kun gjør organisasjoner og sikkerhetssystemer mer komplekse og på den måten virker mot sin hensikt. Denne diskusjonen går jeg ikke ytterligere inn på, da den faller utenfor det oppgaven spør om i dette tilfellet. Jeg mener uansett at dette gir en god illustrasjon knyttet til hvordan man også fra organisatorisk perspektiv forstår risikobegrepet i safety og security sammenhenger.

Ord: 1958

4 Perspektiver

Vis hvordan ulike perspektiver på risiko kan integreres i en og samme modell og hvordan dette kan komme til utrykk i praktisk politikk. Illustrer med ett eksempel.

Skriv ditt svar her

Ulike perspektiver på risiko kan illustreres gjennom Risk Governance-modellen, som er en modell som sikter på å avdekke, analysere og evaluere risikoer for å karakterisere risikoen som enkel, komplisert, usikker eller tvetydig for å komme frem til en passende metode å følge opp og styre den aktuelle risikoen. Dette er en modell som har klart å innlemme både det tekniske perspektivet og det mer samfunnsvitenskapelige perspektivet. Modellen tar med andre ord hensyn til at risikoer både kan måles som objektive størrelser, men at risikoen også må forstås med hensyn til blant annet risikopersepsjon og sosioøkonomiske perspektiv. Risk governance-modellen er således å betrakte som en modell som befinner seg innenfor det svakt konstruktivistiske perspektivet. Jeg kommer i den besvarelsen til å benytte terror som politisk utgangspunkt.

Modellen overordnet

Selve modellen er formet som en sirkulær prosess som er todelt i to sfærer omtalt som styrings- og vurderingssfæren. Den inneholder videre fem hovedkomponenter: førvurdering, risikovurdering, toleranse- og akseptvurdering, risikostyring og kommunikasjon. Selv om modellen er sirkulært formet betyr ikke det at man er låst til en kronologisk rekkefølge ved anvendelse av den. Enkelte situasjoner vil gjerne være så akutte at man ser seg nødt å starte direkte på risikostyring. Kommunikasjon står sentralt i modellen uten noen spesiell tilknytning til de andre komponentene, og årsaken til dette er at behovet og nødvendigheten av kommunikasjon vil variere ut ifra hvilken case man står overfor, i tillegg til at risikokommunikasjon kan være nødvendig innenfor alle de andre fire komponentene. Videre er førvurderingen innlemmet i både vurdrings- og styringssfæren, og årsaken til det er at førvurderingen både kan bestå i å skaffe ny kunnskap, men også beslutninger i relasjon til at man skal skape enighet knyttet til kjøreprosessen, regler og metoder.

Førvurdering

Først starter man med førvurdering. Denne fasen innehar fire komponenter: problemkartlegging, screening, tidlig varsling og vitenskapelige konvensjoner. I problemkartleggingen er det sentralt at de aktuelle aktørene blir enige om hva man karakteriserer som risiko, hvordan man vurderer risikoen og sette felles målsetning for den videre prosessen. Aktuelle aktører i forhold til terror vil i denne sammenheng være Regjeringen og PST ettersom Regjeringen publiserer bl.a. retningslinjer for håndteringen av terror, mens PST er de som ofte står for det praktiske arbeidet regjeringen legger føringer for. Derfor er det viktig at disse to aktørene har en felles forståelse og at det ikke foreligger misforståelser eller uklarheter knyttet til risikoen.

I screening og tidlig varsling er det aktuelt å søke etter nye risikoer og faresignaler. Innenfor terror vil dette eksempelvis være å identifisere personer som er langt inne i en radikaliseringsprosess som bør overvåkes fremover. Denne fasen er viktig for å skape en best mulig forståelse for risikoen man står overfor, slik at alle relevante aktører er oppdatert og innehar samme forståelse.

Innenfor vitenskapelige konvensjoner er det sentralt å bli enig om hvilken metode man ønsker å benytte i den videre prosessen. I tillegg er det aktuelt å undersøke hvilke regler som gjelder for den videre prosessen. Eksempelvis gjennom at PST kartlegger og undersøker hvilke hjemler de har å gå på og deres kapasitet.

Risikovurdering

Videre går man inn i risikovurderingen som består av 2 faser: vurdering av selve risikoen og vurdering av hensyn. Vurderingen av risikoen består av en vurdering av farer, sårbarhet og risikoestimerong, og det er i denne sammenheng sentralt å kartlegge risikoen man står overfor som enten enkel, komplisert, usikker eller tvetydig. Enkle risikoproblemer er gjerne preget av liten grad av usikkerhet hvor man har god forståelse for fenomenet, som f.eks. trafikkadferd. Her vil det som hovedregel ikke være nødvendig å inkludere flere enn de internt ansatte i problemløsningen. I komplekse risikoer er det problematisk å se årsakssammenhenger. Derfor seg man nødvendigheten av å inkludere eksperter for å dempe risikoproblemets kompleksistet og skape forståelse for risikoen man vurderer. I usikre risikoproblemer er usikkerhet er dominerende faktor i problemet, og man bør i denne sammenheng inkludere relevante og berørte interessenter i tillegg til de internt ansatte i prosessen. Tvetydige risikoproblemer kjennetegnes ved at det er stor uenighet knyttet til risikoen, og man skiller i denne sammenheng mellom to typer tvetydighet; uenighet om selve risikoen og uenighet om verdier. Tanken er med andre ord at desto mer komplisert og tvetydig risikoproblemet er, desto flere bør involveres.

Terror er i denne sammenheng å anse som et usikkert risikoproblem, fordi det er knyttet stor usikkerhet til hvor angrep vil skje, hvilken form angrepet vil ha, hvem som kommer til å gjennomføre angrepet osv. Det er derfor viktig innenfor vurderingen av risikoen at eksperter så langt det lar seg gjøre forsøker å kartlegge hvilke farer og trusler samfunnet står overfor i relasjon til terror gjennom en helhetlig analyse fremfor en teknisk analyse. Her vil det være aktuelt å benytte seg av ROS-analyser for å vurdere sårbarhet i denne sammenheng. Eksempelvis kan man rette søkelys mot politiet og i hvilken grad politiet er forberedt og i stand til å forsvare seg mot og møte terrorhendelser. Samtidig har historien vist at terrorhandlinger ofte søker å ramme så stor del av et samfunn eller befolkningen som mulig, noe som har resultert i terrorhandlinger mot viktige samfunnsinstallasjoner og steder hvor det befinner seg store folkemengder. En sentral vurdering kan derfor være å kartlegge hvilke verdier vi ønsker å beskytte. I denne sammenheng kan det være relavant med en vurdering gjennom trefaktormodellen, inneholdende sårbarhets-, verdi- og trusselvurdering. En teknisk tilnærming vil derimot være mindre relevant i denne sammenheng ettersom terror er dominert av usikkerhet og fremtidige hendelser med lite data å gå på, men det er samtidig ikke utenkelig at det kunne gitt noen indikasjoner på feks hyppigheten av terrorangrep.

I vurderingen av hensyn er det sentralt å vurdere hvordan befolkningen betrakter risikoproblemet og hvordan de vil reagere på risikoen. Hva er det feks befolkningen bekymrer seg for i relasjon til terror? Terror er en type kriminalitet som er svært brutal og skremmende, og den vekker derfor ofte sterke og mye følelser i befolkningen. Samtidig hevder mange at det i denne sammenheng ikke er noen logisk sammenheng mellom sannsynligheten for risikoen og befolkningens krav til risikoreduserende tiltak, da det eksempelvis er vesentlig mer sannsynlig at mailen vil bli hacket enn at en motorvogn vil kjøre gjennom folkemengdeni Karl Johan. Likevel vurderer majoriteten av befolkningen det som et mye viktigere tiltak å sette opp store blomsterpotter i Karl Johan enn å regelmessig bytte passord på mailen. Samtidig er det slik at befolkningens risikopersepsjon også vil variere fra person til person. Blomsterpottene i Karl Johan kan fremstå som et eksemplarisk og flott tiltak for enkelte, mens det for andre kun vil fungere som en konstant påminnelse om den faren man potensielt kan møte og se på det som at terroristene på et vis har "vunnet". Når vurderingen av hensyn er gjort, sammenstiller man den med den andre vurderingen av selve risikoen.

Aksept- og toleransevurdering

Deretter er man over i aksept- og toleransevurdering, som også består av 2 deler: risikokarakterisering og risikoevaluering. I risikokarakterisengen sammenstiller man de vurderingene og resultatene som er gjort av ekspertene i de foregående fasene i en risikoprofil. Videre vil man også se på en vurdering av alvorligheten av risikoproblemet før man til slutt

formulerer forslag til risikoreduserende tiltak. F.eks. kan et forslag som i dag er et aktuelt tema i relasjon til terror være en økt overvåkning av befolkningen for å øke sannsynligheten for å tidligere kunne avdekke personer som skal begå terrorhandlinger. Jeg vil komme tilbake til dette eksempelet under risikokommunikasjon. Et annet eksempel kan være økt sikkerhet i form av et nytt kontrollsystem i sikkerhetskontrollen på flyplasser for å klare å fange opp mer enn det eksisterende kontrollsystemet evner.

Dette markerer slutten på vurderingssfæren før man beveger seg inn i styringssfæren, hvor det er risikostyrere og ledelse som bestemmer over den videre prosessen. Vi befinner oss likevel fortsatt inni toleranse- og akseptvurderingen, men nå over i risikoevalueringen. Hovedtanken med denne fasen er å vurdere om risikoen man står overfor er akseptabel, tolererbar eller ikke-tolererbar. Dersom man vurderer risikoen som akseptabel er man tilfreds med de risikoreduserende tiltakene som eksisterer og vurderer at det ikke er nødvendig med ytterligere risikoreduserende tiltak fordi man vurderer den resterende risikoen som tilstrekkelig lav. Vurderer man den som tolererbar innebærer det at man mener aktiviteten er verdt å fortsette med til tross for at det koster mye i form av tiltak. Ikke-tolererbar referer dermed til risikoer som ikke er tolererbare hvor man ikke vil innføre risikoreduserende tiltak.

Eksempelvis kan man i tilfellet med flyplasser si at risikoen er vurdert som tolererbar, fordi man anerkjenner og ser at å drifte en flyplass på en sikker måte krever ufattelig mange risikoreduserende tiltak, i tillegg til at det er krevende å drifte. Likevel vurderer man i dette tilfelle at det er verdt å opprettholde flyplasser til tross for dette på grunn av viktigheten og gevinstene det å kunne fly innebærer.

Risikostyring

Deretter går man over i risikostyringen som i all hovedsak går ut på å finne en passende metode for risikostyring. I enkle risikoproblemer vil det som regel være tilstrekkelig med mer lineære og tradisjonelle tilnærminger, som feks tekniske og sosio-økonomiske tilnærminger som forstår risiko som risiko=konsekvens*sannsynlighet. Det er med andre ord risiko som ofte lett lar seg kvantifisere. Komplekse risikoproblemer møtes ofte med risikoinformert eller robusthetsfokus. Usikre risikoproblemer møtes derimot ofte med resiliensfokus eller føre-var-tilnærming, mens tvetydige ofte krever diskursbasert tilnærming.

Man deler risikostyringen inn i beslutning og implementering. Under beslutning må man identifisere, analysere og evaluere forslagene til risikodempende tiltak. Det er viktig her å se på vurderingene som er gjort hittil gjennom alle de foregående fasene og ta dette i betraktning. Ytterligere vil det være aktuelt å vurdere om det er aspekt som er viktige for besluntingstakere som har blitt oversett i de tidligere vurderingene som bør tas i betraktning inn i beslutningen. Det er i denne sammenheng viktig at de involverte "stakeholders" kommer til enighet om alle faktorene og at eventuelle alternativer til risikoreduserende tiltak er vurdert før man lander på implementeringen av det/de endelige risikoreduserende tiltaket/tiltakene. Er det for eksempel alternativer til de store blomsterpottene i Karl Johan som kan hindre forsettlige påkjørsler, men som er mindre synlige og kan tjene samme formål? Nei, det er i hvert fall ikke funnet noen gode alternativ per nå, men da prøver vi i hvert fall å sette opp store blomsterpotter i stedet for store steiner for tilfredsstille funksjonen (at store motorvogner ikke skal kunne kjøre gjennom folkemengden), samtidig som man gir den en symboleffekt (gjenstanden står der til pynt fordi blomster ser fint ut i bybildet).

I etterkant når man har implementert tiltaket er det viktig å monitorere tiltaket man har satt inn gjennom å se på effekten av det og være oppsøkende i relasjon til tilbakemeldinger på tiltaket. Dette illustrerer hvordan modellen og prosessen ikke er ferdigstilt selv om man har kommet til den siste komponenten, men at modellen er dynamisk. Dersom tiltakene man har implementert fungerer dårlig og man mottar svært dårlige tilbakemeldinger er man gjerne nødt til å revurdere tiltakene. Dette viser også poenget i innledningen til oppgaven knyttet til at det ikke er noen kronologisk rekkefølge. Her vil man gjerne gå frem og tilbake mellom risikostyring

og aksept-og vurderingsfasen gjennom utarbeiding av ny risikoprofil og nye forslag til risikoreduserende tiltak.

Kommunikasjon

Kommunikasjon er siste komponent og består av opplysning og utdanning, trening og motivasjon, tillit til de ansvarlige institusjonene og inkludering i problemløsning og vurderingsprosesser. I relasjon til terror kan man gjerne si at tillit til ansvarlige institusjoner er svært aktuelt. Det er svært lite den generelle befolkningen kan gjøre i bekjempelsen av terrortrusler, og man er derfor helt avhengig av at befolkningen har tillit til at Regjeringen, PST, politiet ol. beskytter befolkningen og jobber aktivt med å bekjempe denne kriminalitetstypen. Dette er en motsetning til mange andre typer risikoer samfunnet står overfor, som feks koronapandemien hvor den generelle befolkningen i langt større grad spiller en viktig rolle inn mot risikobekjempelsen.

Faglitteraturen peker blant annet på inkludering og åpenhet som viktige faktorer i IRGC-modellen, og da spesielt i risikoproblemer som terror som kan karakteriseres som usikker. Her kan man på en måte si at terror kommer i konflikt med modellens tankegang, fordi terror er å anse som en "security-risiko", altså en risiko hvor man har en strategisk angriper som har en ondsinnet, villet og bevisst intensjon om å skape skade eller krise. I en slik type risiko vil ofte motsetningen til åpenhet, hemmelighold, være en viktig faktor for å unngå at angriperen får den informasjonen ham trenger for å kunne realisere terrorangrepet.

Målet med risikokommunikasjonen kan imidlertid uansett sies å være at man skal nå ut med riktig informasjon på riktig måte, uansett hvor mye eller lite informasjon det enkelte risikoproblemet tillater at man deler. Dette innebærer at kommunikasjonen så langt det lar seg gjøre skal være nøytral og tilpasset målgruppen, altså at risikokumminkasjonen er forståelig gjennom et mer hverdagslig språk og mindre fagterminologi. Denne informasjonen skal i tillegg helst være informativ for å få befolkningen eller målgruppen til å forstå risikoen og eksempelvis hva man som borger kan gjøre for å bekjempe risikoen. Dersom det er knyttet stor usikkerhet til risikoen man kommuniserer om er dette også noe som bør fremgå på en saklig og forståelig måte.

Ord: 2188